

Strasbourg, 10. novembril 2006

Euroopa Nõukogu

CCJE (2006) 1

**EUROOPA KOHTUNIKE KONSULTATIIVNÕUKOGU
(CCJE)**

Eruroopa Kohtunike Konsultatiivnõukogu

ARVAMUS nr 9 PROV (2006)

Teadmiseks Euroopa Nõukogu Ministrite Komiteele

„Kohtunike rollist rahvusvahelise ja Euroopa õiguse tõhusa kohaldamise tagamisel”

Käesoleva arvamuse võttis CCJE vastu oma 7-l nõupidamisel (8. - 10. novembril 2006 Strasbourgis)

Dokumenti võidakse keeleliselt toimetada

SISSEJUHATUS

1. Ministrite Komitee palus Euroopa Kohtunike Konsultatiivnõukogul (CCJE) lähemalt uurida mõnesid (Euroopa kohtunike globaalses raamtegevuskavas¹ sisalduvaid) küsimusi, nagu Euroopa inimõiguste konventsiooni ja muude rahvusvaheliste õigusinstrumentide kohaldamine, dialoog siseriigi ja Euroopa kohtuinstantsioonide vahel ning asjakohaseid rahvusvahelisi tekste puudutava teabe kättesaadavus.

2. CCJE täheldab, et siseriiklikel õigussüsteemidel tuleb üha sagedamini tegelda rahvusvahelist laadi õigusküsimustega ja seda nii üleilmastumise tõttu kui tulenevalt sellest, et rahvusvaheline õigus ja Euroopa õigus² pööravad ühe suuremat tähelepanu pigem isikute- kui riikidevahelistele suhetele. Selline areng tingib muutusi kohtunike koolituses, tegevuspraktikas ja koguni töökultuuris, kui siseriiklikud kohtunikud tahavad õigust mõista kooskõlas tänapäeva maailma vajaduste ja püüdlustega ning austada demokraatlikes riikides tunnustatud õiguspõhimõtteid.

3. Nimetatud areng peaks esmajärjekorras oluliselt mõjutama kohtunike koolitust, rahvusvaheliste kohtuinstantside vaheliste suhete iseloomu ning nende normide hierarhiat, mida kohtunikul tuleb üha suurenevas õigusallikate hulgas arvesse võtta; teiseks nõuab see areng, et eelnimetatud tegevuste elluviimiseks tuleb riigiasutustel üha enam rakendada mitmesuguseid lisaressursse.

4. Seetõttu pidas CCJE kasulikuks vaadata üle, missugune on kohtunikule rahvusvahelises kontekstis tõhusaks tööks ning Euroopa ja rahvusvahelise õiguse kohaldamiseks vajalike vahendite hetkeseis. Käesoleva arvamuse eesmärgiks on saavutada rahvusvahelise ja Euroopa õiguse, eeskätt inimõiguste õiguse kvaliteetne kohaldamine. Nimetatud eesmärgi saavutamise vahendid on kohtunike koolitus, asjakohase teabe ja dokumentide kättesaadavus, aga ka kirjalik ja suuline tõlge.

5. Selles plaanis rõhutab CCJE, et siseriigi kohtunik on rahvusvaheliste ja Euroopa lepingute, sealhulgas Euroopa inimõiguste konventsiooni, mille osapooleks tema riik on, austamise ja nõuetekohase rakendamise garant.

6. Käesolev aramus täiendab CCJE arvamust nr 4 (2003) *kohtunike väljaõppe ja täiendkoolituse kohta siseriiklikul ja Euroopa tasandil*; nimetatud arvamuses sisalduvad kaalutlused kehtivad tegelikult täies mahus ka käesolevas arvamuses käsitletavate küsimuste suhtes.

A. SISERIIGI KOHTUNIKELE ASJAKOHASTE RAHVUSVAHELISTE JA EUROOPA ÕIGUSINSTRUMENTIDE KOHTA TEABE JA DOKUMENTIDE TAGAMINE³

a) Kohtunik peab hästi tundma rahvusvahelist ja Euroopa õigust

¹ Vastu võetud Ministrite Komitee 740. nõupidamisel, dokument CCJE (2001) 24.

² Mõistet Euroopa õigus kasutatakse käesolevas arvamuses laiemas tähenduses, nii et see hõlmab nii Euroopa Nõukogu instrumente, eeskätt Euroopa inimõiguste konventsiooni, kui ka Euroopa Ühenduse õigust ja muid Euroopa Liidu instrumente, kui see on asjakohane ja liikmesriikides kohaldatav.

³ Vt Euroopa kohtunike globaalse tegevuskava punkt IV (d).

7. Ühiskondade järjest suureneva rahvusvahelistumise kontekstis omavad rahvusvahelised ja Euroopa õigusaktid ja kohtupraktika üha kasvavat mõju siseriiklikule õigusele ja kohtupraktikale; kohtunik peab nimetatud õigusvaldkondi põhjalikult tundma, et olla suuteline täitma kohtunikukohuseid kooskõlas demokraatlikele riikidele ühise seaduslikkuse põhimõttega. Seetõttu peab kohtunik olema valmis end kursis hoidma õiguspraktika rahvusvaheliste arengutega ja neis osalema. Kohtunik peab tundma ja oskama kohaldada rahvusvahelist ja Euroopa õigust, eriti inimõiguste küsimustes.

b) Kohtunikule tuleb tagada võimlus saada teavet rahvusvahelise ja Euroopa õiguse kohta

8. Nii rahvusvaheline kui Euroopa õigus ja kohtupraktika arenevad kiiresti nii kvantiteedi kui keerukuse mõttes. Et kohtunik saaks end nii Euroopa kui rahvusvahelises kontekstis kindlalt tunda, peab riik endale võetud rahvusvaheliste kohustuste täitmiseks võtma vajalikke meetmeid tagamaks, et kohtunikul on võimalik täiel määral aru saada asjakohastest Euroopa ja rahvusvahelistest tekstidest, eeskätt neist, mis seonduvad inimõiguste kaitsega, võimaldades seeläbi kohtunikul oma ülesandeid paremini täita.

c) Rahvusvahelise ja Euroopa õiguse lisamine ülikoolide õppekavadesse ja kohtunike koolituskavadesse

9. Paljudes riikides moodustavad rahvusvahelise õiguse, Euroopa õiguse, sealhulgas inimõiguste alaste lepingute kursused, osa ülikoolide õppekavadest. Samas nõutakse vaid üksikutes riikides kohtunikukandidaadilt nende ainevaldkondade süvateadmisi.

10. CCJE peab oluliseks, et rahvusvahelise ja Euroopa õiguse küsimused oleksid ülikooli õppekavades sees ja et seal, kus kohtnikuametisse saamiseks tuleb eksam teha, nende küsimuste tundmist nõutaks.

11. Nii üld- kui spetsialiseerunud kohtunikele tuleks organiseerida sobivaid rahvusvahelise väljaõppe- ja täiendkoolituse programme. Kuigi Euroopa riikides on kohtunike väljaõppe ja täiendkoolituse süsteemid erinevad, on rahvusvahelise ja Euroopa õiguse alane koolitus võrdselt oluline kõigi Euroopa kohtutraditsioonide jaoks.

12. Mõnedes riikides korraldab rahvusvahelise ja Euroopa õiguse erikursusi spetsiaalselt kohtunikele või siis kohtunikele ja prokuröridele mingi kohtunike koolitamise institutsioon (sealhulgas kohtunikuteenistuse komisjon) või justiitsministeerium või mõlemad koos.⁴ Teistes riikides ei pakuta mingit rahvusvahelise ja Euroopa õiguse koolitust; neis riikides on kohtunikel tavaliselt võimalus osaleda üldistel kursustel, mida korraldavad kas kohtunikud ise või mingid muud organid (ülikoolid, advokaatuur, välismaised kohtunike koolitamise asutused).

⁴ Euroopa Nõukogu liikmesriigid osalevad nn Lissaboni võrgustikus (*the network for the exchange of information on the training of judges and prosecutors* – kohtunike ja prokuröride koolitust puudutava teabe vahetamise võrgustik), mille moodustavad erinevate riikide kohtunike ja prokuröride koolitust korraldavad asutused.

13. Selles kontekstis juhib CCJE tähelepanu Euroopa Nõukogu normistikule⁵ kohtunikele rahvusvaheliste lepingute kohaldamise alase koolituse korraldamise osas, milles kinnitatakse vajadust (a) arendada ülikoolides rahvusvahelise õiguse, lepingute ning Euroopa ja muude rahvusvaheliste institutsioonide uurimist; (b) kui võimalik, siis hakata kontrollima rahvusvaheliste normide kohaldamise oskust kohtunikuks saamiseks vajalikel eksamitel ja konkurssidel; (c) arendada kohtunike väljaõppe ja täiendkoolituse raames rahvusvahelist mõõdet; (d) korraldada Euroopa Nõukogu raames ja koostöös teiste Euroopa institutsioonide ja muude rahvusvaheliste organisatsioonidega kohtunike ja prokuröride koolitusseminare, et paremini tundma õppida rahvusvahelisi instrumente.

d) Tagada kohtunikele rahvusvahelise ja Euroopa õiguse alane kvaliteetne väljaõpe

14. Seoses rahvusvahelise ja Euroopa õiguse alase koolitusega leiab CCJE, et vastava valdkonna koolitajate hulgas peaks kohtunikud olema tugevalt esindatud. Kohtunikele mõeldud koolitus peaks hõlmama kohtute seisukohast olulisi spetsiifilisi aspekte ning koolitusel tuleks jagada asjakohaseid õppematerjale, sealhulgas kaugõppeks mõeldud materjale, mida levitada üle interneti. CCJE õhutab koostööle riigisiseste koolitusinstitutsioonide vahel ja leiab, et teave selliste kursuste ja nendes osalemise võimaluste kohta peaks olema läbipaistev.

e) Rahvusvahelise ja Euroopa õiguse alase teabe kohtunikele kättesaadavaks tegemine pidevalt ja ligipääsetaval moel

15. CCJE juhib tähelepanu sellele, et mitte kõik kohtunikud ei saa regulaarselt täielikku ja kaasajastatud teavet rahvusvaheliste ja Euroopa õigustekstide ja kohtupraktika kohta. Ka seal, kus kohtunikud saavad õigusteavet kas elektrooniliselt või paberikandjal, ei sisalda riikide ametlikud teatajad kuigi sageli informatsiooni rahvusvahelise ja Euroopa õiguse kohta. Mõned riigid siiski annavad välja spetsiaalseid infokirju teabega rahvusvahelise õiguse kohta. Mõnikord annavad muud institutsioonid, nagu kohtunike väljaõppekeskused, koolituskeskused või kohtute haldamise asutused, informatsiooni rahvusvaheliste ja Euroopa kohtute viimaste lahendite kohta. Teavet võib leida ka riigi perioodilistest õigusväljaannetest.

16. Üksnes internetiühenduse tagamisest ei piisa, et riik oleks täinud oma kohustuse anda piisavat teavet ja tagada vahendid rahvusvaheliste ja Euroopa õigusküsimuste kohta teabe saamiseks.

17. CCJE soovib, et kõigil kohtunikel peaks olema juurdepääs õigustekstidele nii paberil kui elektrooniliselt, et nad saaksid rahvusvahelise ja Euroopa õiguse alal vajalikke otsinguid sooritada. Niisugused võimalused tuleb kohtunikele tagada spetsialistide abiga ja kui tarvis, siis tsentraliseeritud teenuse vormis, millega tagatakse kohtunike informeerimine suuremal määral kui pelgalt nende tööks hädavajalik on.

18. Vaid üksikutes riikides korraldavad justiits- või välisministeeriumid kohtunike tarbeks asjakohaste tekstide, sealhulgas Euroopa Inimõiguste Kohtu konkreetset riiki

⁵ Vt eeskätt Lissaboni võrgustiku teise nõupidamise lõppjäreldu (Bordeaux, 2.-4. juuli 1997).

puudutavate otsuste, tõlkimise nende emakeelde. CCJE arvates peaksid riigid seda olukorda kiiresti muutma; riigi nõuetekohane toetus peaks hõlmama ka tõhusate tõlketeenistuste loomist niisuguste õiguslaste tekstide tõlkimiseks, millest kohtute töös kasu võiks olla (vt ka punkt 23).

19. Kohtunike tööle kaasaaitamiseks peaks olema kergesti kättesaadav täielik, läbitöötatud, indekseeritud ja anoteeritud informatsioon, sest üksnes kohtunik ise peaks otsustama teabe asjassepuutuvuse üle, vajadusel kohtu dokumenditeenistuse või nõunike abiga.⁶ Tuleks kaasa aidata koostöö suurenemisele kohtute tsentraliseeritud ja kohalike dokumenditeenistuste ja/või raamatukogude ning väljaspool kohtusüsteemi tegutsevate raamatukogude ja dokumendikeskuste vahel.

f) Tagada kohtunikele vahendid võõrkeelsele teabele juurdepääsuks

20. Eelöeldut arvestades märgib CCJE, et võõrkeelte oskus on oluline vahend, mis aitab kohtunikul olla kursis rahvusvahelise ja Euroopa õiguse arenguga.

21. Käesoleval ajal võimaldavad väga üksikud riigid kohtunikele tasuta keeltekursusi; mõnikord subsideerib riik selliseid kursusi osaliselt; mõnikord pakutakse sellist võimalust üksnes konkreetsetele kohtunikele, kes teevad rahvusvaheliste ja Euroopa institutsioonidega koostööd.

22. CCJE õhutab riike võtma vajalikke meetmeid, sealhulgas subsideerimist, et võõrkeelte õpetamine kohtunikele moodustaks osa kohtuniku baas- või spetsialiseeritud väljaõppest.

23. Riigid peaksid tagama, et kohtutel oleks võimalus pöörduda õigus- ja rahvusvaheliste teenistuste poole niisuguste dokumentide tõlkimiseks, mida kohtunikud vajavad, et olla kursis rahvusvahelise ja Euroopa õiguse vastavate valdkondadega. CCJE on teadlik, kui kulukas on niisuguste teenistuste rahastamine ning soovib seetõttu, et neid teenistusi rahastaks riigieelarves selleks spetsiaalselt ettenähtud eelarvest, et vältida kohtute tegevuseks eraldatavate eelarveliste summade vähenemist selle arvel.

24. Kirjalikku ja suulist tõlget peavad tegema kvalifitseeritud professionaalid, kellele pädevust tuleks lubada kohtunikel kontrollida, kuna nende töö omab puutumust kohtunikutööga.

B. DIALOOG SISERIIKLIKE JA EUROOPA KOHTUASUTUSTE VAHEL⁷

a) Dialoog on vajalik, olgu see ametlik või mitteametlik

25. Siseriiklikel kohtutel on kohustus Euroopa õigust täide viia. Paljudel juhtudel peavad nad seda vahetult kohaldama. Samuti peavad nad siseriiklikku õigust tõlgendama vastavuses Euroopa standarditega.

⁶ Vt ka CCJE arvamus 6 (2004) *mõistliku aja jooksul asja õiglase arutamise ja kohtuniku rolli kohta selles, arvestades vaidluste lahendamise alternatiivsete meetoditega*, punkt 65.

⁷ Vt Euroopa kohtunike globaalne raamtegevuskava, punkt IV c.

26. Kõigi siseriiklike kohtunike jaoks on Euroopa Inimõiguste Kohtu ja – kui asjakohane – Euroopa Ühenduste Kohtu (EÜK) kohtupraktika allikaks, millest lähtudes Euroopa õigust sisustada.

27. Dialoog siseriiklike ja Euroopa kohtuasutuste vahel on vajalik ning tegelikult see juba toimib; selle edasist arengut tuleb asjakohaste meetmetega toetada.

28. Tõhusa dialoogi soodustamiseks riikide ja Euroopa kohtute vahel on tarvis võtta siseriiklikele kohtunikele suunatud meetmeid, mis soodustaksid teabevahetust ning, kui võimalik, ka vahetuid kontakte institutsioonide vahel.

29. Selline dialoog võib toimuda erinevatel tasanditel. Formaalsel, protseduurilisel tasandil on institutsionaliseeritud dialoogi näiteks eelotsuse menetlus, mida rakendatakse Euroopa Ühenduste Kohtus. Siseriiklikele kohtunikele võiks anda laiemaid võimalusi ka Euroopa Inimõiguste Kohtu toimimises osaleda. Märksa mitteametlikumat laadi dialoog leiab aset siis, kui kohtunik külastab või stažeerib kas Euroopa Inimõiguste Kohtus või Euroopa Kohtus või muudes rahvusvahelistes või Euroopa kohtutes, aga ka riigis või rahvusvahelisel tasandil toimuvate seminaride ja kollokviumide ajal.

30. CCJE täheldab, et mitteametlikku dialoogi loetakse kohtunike koolitusprogrammide osaks. Vastavates programmides osalevad pragu peamiselt kõrgemate kohtute (ülemkohtud, konstitutsioonikohtud) kohtunikud. CCJE on arvamusel, et kuigi on oluline, et kõrgemate kohtunike kohtunikel oleksid tihedad sidemed rahvusvaheliste kohtuasutustega, peaksid siseriiklikud koolitajad hoolitsema selle eest, et sarnased dialoogivõimalused ei piirduks üksnes kõrgemate kohtute kohtunikega, sest paljudel juhtudel on just esimese astme kohtunikud need, kes peavad Euroopa norme ja kohtupraktikat vahetult hindama, kohaldama ja tõlgendama. Erinevate riikide kogemus näitab, et mitteametlik dialoog väikese mastaabiga ürituste raames on osutunud kõige viljakamaks.

b) Vahetu suhtlemine siseriiklike kohtunike vahel

31. Dialoog siseriigi ja Euroopa kohtute vahel on kohtunike Euroopa tasandil suhtlemise vaid üks aspekt, suure tähtsusega on ka erinevate riikide kohtunike omavahelised suhted. Siseriiklikel kohtunikel tuleb sageli uurida, kuidas teiste riikide kohtunikud rahvusvahelisi ja Euroopa norme kohaldavad ja/või tõlgendavad ning nad on varmad üksteise kogemustest õppima. Erinevate riikide kohtunike omavaheline dialoog on oluline ka vastastikuse usalduse põhimõtte tugevdamiseks Euroopa kohtusüsteemide vahel, mis omakorda aitab kaasa siseriiklike kohtuotsuste rahvusvahelisele levikule ja lihtsustab vastavate otsuste täitmist erinevates riikides.

32. Eriti asjakohased on vahetud kontaktid erinevate riikide kohtunike vahel, sealhulgas siseriiklike koolitusasutuste organiseeritud seminaride, kohtunikevahetuste, õppereiside jms vormis. Kasulikke partnereid võib selleks leida Euroopa tasandil tegutsevate koostööprojektide kaudu.

33. Kohtunikele tuleb anda praktilist teavet konkreetsete vahetusprogrammide kohta ning neile tuleb tagada võrdne võimalus soovi korral neis osaleda.

C. RAHVUSVAHELISE JA EUROOPA ÕIGUSE KOHALDAMINE SISERIIKLIKES KOHTUTES⁸

a) Kohtuniku roll ja normide hierarhia

34. Rahvusvaheliste ja Euroopa standardite kohaldamine sõltub suuresti sellest, missugusena on sätestatud nende staatus siseriiklikus õiguses, sealhulgas põhiseaduses.

35. Täheledata, et selle eesmärgi saavutamisel on takistusi. Need on tingitud info kättesaadavuse probleemidest, „psühholoogilist” laadi probleemidest ja spetsiifilistest õigusprobleemidest.⁹

36. Kahte esimest takistust saab ületada eelkirjeldatud meetmetega, mis teenivad Euroopa õigusdokumentidele parema juurdepääsu võimadamist ja institutsioonidevahelist paremat dialoogi.

37. Õigusliku iseloomuga takistuse osas leiab CCJE, et üldiselt tunnustavad riigid rahvusvaheliste lepingute primaarsust siseriikliku õiguse ees, kui need lepingud on kord juba ratifitseeritud ja/või vajadusel siseriiklikku õigusse inkorporeeritud. Enamikul juhtudel sätestatakse primaarsus riigi põhiseaduses üheaegselt põhiseaduse primaarsusega. Mõnedes riikides tuleneb rahvusvahelise õiguse primaarsus riigi kõrgeima kohtu otsustest. Tavaliselt asetseb Euroopa inimõiguste konventsioon hierarhias riigi põhiseadusest madalamal, ent parlamendis vastu võetud seaduste suhtes siiski eripositsioonil; praktikas on selle põhimõtte elluviimisel kasutusel mitmed erinevad variandid.

38. Enamikul juhtudel võimaldab siseriiklik õigus ja õigustraditsioon riigiülese sätte ja siseriikliku õiguse sätte konflikti korral anda eelistus rahvusvahelisele konventsioonile või lepingule. On üks alternatiiv, mille kohaselt siseriiklik kohus peab oma menetluse peatama ning edastama asja arutamiseks konstitutsioonikohtule. Samas on riike, kus kohtud on kohustatud kohaldama siseriikliku õiguse sätteid isegi juhul, kui need on vastuolus näiteks Euroopa inimõiguste konventsiooniga.

39. Igas riigis on nimetatud instrumentide tõlgendamiseks ja siseriiklikku õigusesse inkorporeerimiseks oma süsteem, mis sõltub neile omistatud staatusest. Ebamäärasuse vältimiseks peaksid kohtud, kui vähegi võimalik, tõlgendama ja kohaldama siseriiklikke õigusakte ning arendama siseriiklikku kohtupraktikat nii, et see toimuks kooskõlas Euroopa õigusega ja rahvusvaheliste ja Euroopa põhimõtete ja arusaamadega.

40. Nii kohtunikele kui seadusandlikule ja täitevvõimule on siduv õigusriigi põhimõte. CCJE leiab, et on oluline, et erinevate riikide kohtunikud tagaksid rahvusvahelise ja Euroopa õiguse, mis seaduslikkust propageerib, austamise selle õigusega nõuetekohaselt arvestades sõltumata sellest, missugune on siseriiklik õigussüsteem.

⁸ Vt Euroopa kohtunike globaalne raamtegevuskava, punkt IV b.

⁹ Vt eriti Lissaboni võrgustiku teise nõupidamise lõppjärelusi (Bordeaux, 2.-4. juuli 1997).

b) Siseriiklik ja rahvusvaheline/Euroopa kohtupraktika ja õigusdokumendid, eeskätt Euroopa Nõukogu soovitused

41. Kohtupraktika mõjutab rahvusvaheliste ja Euroopa standardite kohaldamist, kuna kohtunikud peavad tõlgendama siseriiklikku õigust riigiülese õiguse valguses, jäädes samas truuks oma riigi põhiseaduse standarditele.

42. Seoses Euroopa Inimõiguste Kohtu ja – kus asjakohane – Euroopa Kohtu praktikaga on täheldatavad kaks tendentsi: esimene ja levinum on see, et siseriiklikud kohtud arvestavad nimetatud kohtute otsustega ka juhtudel, mil need pole täitmiseks kohustuslikud. Teine tendents on, et kohtupraktikale omistatakse pretsedendi staatus ning siseriiklikud kohtud peavad seda järgima.

43. Kuigi riikide kohtunikud arvestavad rahvusvahelist ja Euroopa õigust ja kohaldavad seda, ei taga see veel, et siseriiklikud õigusaktid oleksid vastavuses Euroopa Nõukogu soovitustega, mida peetakse nn pehmeks õiguseks.

44. Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee võib teha liikmesriikidele soovitusi küsimustes, millede suhtes on kokku lepitud „ühtne poliitika”. Soovitused ei ole liikmesriikidele siduvad, kuigi Euroopa Nõukogu Statuut annab Ministrite Komiteele õiguse nõuda, et osalisriigi valitsus „informeeriks teda meetmetest”, mida on võetud soovituste alusel (vt Euroopa Nõukogu Statuudi artikkel 15.b).

45. CCJE rõhutab, et on väga soovitatav, et uute seaduste väljatöötamisel lähtutaks Euroopa Nõukogu soovitustest. Samamoodi peaksid kohtunikud, kui vähegi võimalik, sätteid tõlgendama viisil, mis on vastavuses rahvusvaheliste standarditega, isegi kui need on paika pandud „pehme õigusega”.

c) Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuste järgimine

46. Mõnedes riikides on võimalik juba enne Inimõiguste Kohtusse kaebuse esitamist taotleda Euroopa inimõiguste konventsiooniga väidetavalt konfliktis oleva lõpliku kohtuotsuse revisjoni. CCJE märgib samas, et suures osas riikides on esmalt vaja Euroopa Inimõiguste Kohtu otsust riigi kahjuks ja alles seejärel saab taotleda lõpliku otsuse ülevaatamist.

47. Kompensatsiooninõude Euroopa inimõiguste konventsiooni rikkumise eest saab tavaliselt esitada alles siis, kui Euroopa Inimõiguste Kohus on rikkumise tuvastanud. Enamikus riikides ei ole võimalik taotleda sellise rikkumise tuvastamist ega hüvitist selle eest enne, kui Euroopa Inimõiguste Kohus on rikkumise tuvastanud.

48. CCJE on teadlik, et enamikus riikides ei ole Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuste täitmine siseriiklikes seadustes sätestatud; mõnedes riikides saab otsuse täitmiseks vajalikke meetmeid määrata konstitutsioonikohus.

49. Rõhutades, kui võrd oluline on Euroopa inimõiguste konventsioonis sätestatud ühiste tähtsate õiguste tagamine ning toonitades, et siseriiklikud kohtunikud on samal ajal ka Euroopa kohtunikud, õhutab CCJE kohtunikke õiguse tõlgendamisel või kehtiva menetlusõiguse raames igal võimalikul juhul kasutama kõiki neile kättesaadavaid ressursse selleks, et a) asju uuesti läbi vaadata, kui on toimunud

Konventsiooni rikkumine ja seda ka juba enne Euroopa Inimõiguste Kohtu otsust ning b) määrata rikkumiste eest hüvitis niipea, kui võimalik. Seadusandjad peaksid kaaluma võimalust menetlusõigust muuta, et abistada siseriiklikke kohtunikke selle üle-Euroopalise ülesande täitmisel.¹⁰

¹⁰ CCJE peab asjakohaseks meelde tuletada, et Euroopa inimõiguste konventsiooni protokoll 14 alusel, mis avati allkirjutamiseks 2006. aasta maikuu, on Ministrite Komiteel, kui ta seda kahekolmandikulise hääleteenamusega otsustab, õigus alustada Kohtus menetlus riigi vastu, kes mõnd kohtuotsust ei täida. Samuti saab Ministrite Komiteel olema õigus taotleda Kohtult otsuste tõlgendusi. See on mõeldud hõlbustama Ministrite Komitee tegevust otsuste täitmise üle järelevalve teostamisel ja eskätt selle väljaselgitamisel, missuguseid meetmeid oleks otsuse täitmiseks tarvis võtta.

KOKKUVÕTE SOOVITUSTEST JA JÄRELDUSTEST

A. *Seoses kohtunike koolitamisega rahvusvahelise ja Euroopa õiguse valdkondades, asjakohase teabe kättesaadavusega, võõrkeelte kursuste ja tõlkevõimalustega soovitab CCJE järgmist:*

(a) riigid peaksid kohtunike sõltumatust austades ja kohtunike koolitamisega tegelevate sobivate sõltumatute organite kaudu tagama piisavad vahendid tagamaks kohtunikele rahvusvahelise ja Euroopa õiguse alase koolituse;

(b) rahvusvahelise ja Euroopa õiguse ja kohtupraktika eelteadmised tuleks tagada nende ainete lisamisega ülikoolide õigusteaduskondade õppekavadesse;

(c) nõuetekohased teadmised rahvusvahelise ja Euroopa Õiguse alal peaksid olema üheks tingimuseks, millele kohtunikuametisse nimetatavad inimesed peavad veel enne ametisse astumist vastama;

(d) rahvusvahelise ja Euroopa õiguse alane koolitus peaks mängima olulist rolli kohtunike väljaõppes ja täiendkoolituses; kohtunike koolitusele selles vallas tuleks kasuks rahvusvaheline koostöö riikide koolitusinstitutsioonide vahel;

(e) kättesaadavaks tuleks teha teave rahvusvahelise ja Euroopa õiguse, sealhulgas rahvusvaheliste ja Euroopa kohtute otsuste kohta; koostöös kohtute dokumenditeenistuste, raamatukogude ja nõunikega tuleks kohtunikule tagada juurdepääs sobivalt indekseeritud ja anoteeritud teabele; pakutav teave peab olema täielik ja koheselt kättesaadav;

(f) sobivate meetmetega – sealhulgas subsideerimisega – tuleks tagada, et kohtunikud õpiksid võõrkeeli valdama; lisaks peaks kohtutele olema kättesaadav kvaliteetne kirjaliku ja suulise tõlke teenus ja seda lisaks tavalistele kohtu tegevuskuludele.

B. *Seoses tähtsusega, mida CCJE omistab siseriiklike kohtuasutuste suhetele ja koostööle nii omavahel kui rahvusvahelisel tasandil, eriti Euroopa kohtuasutustega, kutsub CCJE üles:*

(a) arendama nendevahelisi vahetuid kontakte ja dialoogi, nt konverentsidel, seminaridel ja kahepoolsetel kohtumistel, kuna just väheste osavõtjatega üritused on selles plaanis eriti väärtuslikud;

(b) korraldama kohtunikele külastusi ja õppeprogramme, nagu neid korraldavad riikides kohtunike koolitusega tegelevad institutsioonid ja riikide kohtuasutused, aga ka mõned rahvusvahelised kohtud üksikute kohtunike ning muude siseriiklike ja rahvusvaheliste kohtuasutuste tarbeks;

(c) niisuguste kontaktide, dialoogide, külastuste ja programmidega hõlmama kõikide kohtuastmete, mitte ainult kõrgemate kohtute kohtunikke;

(d) andma teavet ja astuma samme, et hõlbustada kohtunike ligipääsu veebilehtedele ja andmebaasidele, mis on kättesaadavad teiste riikide ja rahvusvahelistele kohtunikele.

C. Vaatamata sellele, et Euroopa õigussüsteemide vahel on erinevused, tervitab CCJE riikide kohtunike jõupingutusi seaduste tõlgendaja ja seaduslikkuse valvuri rolli täites ja vajadusel teiste riikide kohtunikega ideid vahetades, eesmärgiga:

(a) siseriiklike õigusakte austades tagada, et siseriiklik õigus ja sealhulgas kohtupraktika oleksid vastavuses rahvusvahelise ja Euroopa õigusega, nagu seda vastavas riigis kohaldatakse;

(b) vähenda, kui vähegi võimalik, selle põhimõtte kohaldamise erinevusi süsteemides, kellele on siduvad ühed ja samad rahvusvahelised standardid;

(c) tagada, et siseriiklik õigus, sealhulgas kohtupraktika, austaks Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat, konkreetselt sellega, et võimalusel tagatakse asja uuesti läbivaatamine juhtudel, mil Euroopa Inimõiguste Kohus on tuvastanud Euroopa inimõiguste konventsiooni või selle protokollide rikkumise ja kui rikkumist ei ole võimalik mõistlikult kõrvaldada või kompenseerida muul moel kui asja uue läbivaatamisega;

(d) nõuetekohaselt arvestad Euroopa Nõukogu soovitustega.